

Про зникле місто, майбутнє і колективне несвідоме

Анастасія Пащенко

«Загублене місто»

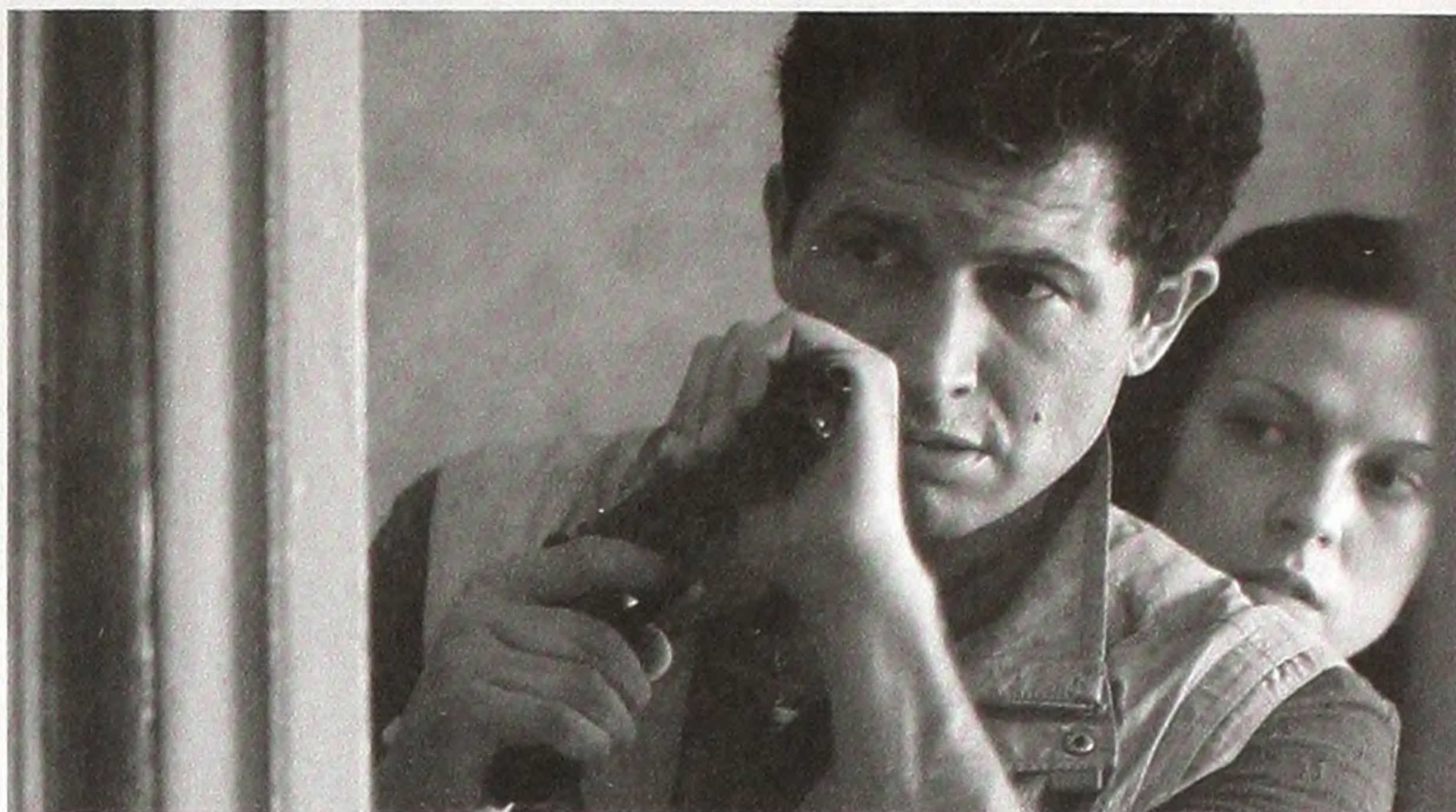
Сценаристи – Марк Гресь, Віталій Потрух

Режисер – Віталій Потрух

Оператор – Володимир Галицький

У ролях: Андрій Джеджула, Сергій Романюк, Ірина Новак та ін.

Національна кіностудія ім. О. Довженка, 2013.

Андрій Джеджула, Ірина Новак у фільмі «Загублене місто». Режисер Віталій Потрух. Україна, 2013

В останні роки палітра українського кіно збагачується, причому значною мірою – за рахунок «жанрового»: маємо фільми жахів, мюзикл, дитячий фільм... Тепер додалась і фантастика.

Це історія подорожі в місто зі зниклими мешканцями – жертвами наукового експерименту – трьох героїв: колишнього керівника дослідження, жінки, чоловік і син якої лишилися в місті, і сталкера (у синописі симптоматично названого «романтичним мародером»¹). Загадковим чином герої потрапляють туди – не в мертву зону, а в інший, тепер уже «реальний» вимір міста, з усіма його мешканцями, що, втративши зв'язок з довоколишнім простором, натомість здобули додаткові можливості в часі – здатність зазирати в прийдешнє. Втім, і це має свою ціну: знаючи все наперед, люди позбавляють себе вибору, перестають бути творцями власної долі (що відповідно візуалізовано: у завсідників комп'ютерних салонів, де «зазирають у майбутнє», стираються лінії на долонях). Ба більше: і саме передбачення – це насправді проекція несвідомого самої людини, що таким чином «програмує» себе...

Фільм – режисерський дебют В. Потруха в повному метрі, і, як дебют, має традиційні недоліки «молодого українського кіно», передусім – в'ялу драматургію і затягнену дію, що в ній в'язне сама ідея («ти маєш творити своє майбутнє, а не дізнаватися про нього в комп'ютерних салонах»), зрештою, виражена не стільки ходом дії, скільки повчальною промовою героя... Кі-

нострічка заявлена як трилер², хоча якраз його нагадує мало; натомість присутні сліди інших жанрів. Жанрова невизначеність загалом характерна для сучасного кіно, проте тут її результатом є мішанина. Пригодницькій складовій бракує динаміки, науково-фантастичній з філософським підтекстом – софістикованості. Для мелодрами – лінія героїні – того і того забагато, натомість мало виписана власне історія її стосунків з «мрійливим мародером», через що їхнє єднання в кінці видається радше необхідною даниною закону Кліше...

Такий самий ефект поєднання «всього» спостерігаємо і в «концептуальній» сфері: поєднання новомодного і малоозрозумілого, зате ефектного поняття «торсійні поля» зі старою доброю (і тому безбожно спрощеною) «проекцією несвідомого» виглядає доволі еклектично. А домішка народного забобону (лінії на руці, що зникають від частого «зазирання в майбутнє» – то насправді лінії долі, що її людина сама таким чином «стирає») загалом творить вибуховий коктейль, що мимоволі викликає усмішку. Мабуть, саме іронії бракувало твору для того, щоб він сприймався серйозно. Трохи гротесковості, що, не знявши проблеми і не вбивши ідеї, дозволило б глядачеві з висоти позиції іронічного спостерігача спокійно насолоджуватися історією, не відчуваючи незручності – якщо не роздратування – від споживання створеного за вже набридлою рецептурою кінопродукту.

Утім, цікавіше говорити не про вади, а про те, що сві-

¹ 24 вересня – прем'єра фільму Віталія Потруха «Загублене місто» // <http://www.ukrkino.com.ua/news/?id=3132>

² http://dergkino.gov.ua/ua/events/show/412/pres_reliz_shchodo_vihodu_v_prokat_trilera_zagublene_misto.html

домо чи несвідомо проявилось в кінотексті. Фільм, що вийшов на екрани у 2015 році, був задуманий ще у 2012-му, ідея належала Марку Гресю. Роботу над проектом під промовистою робочою назвою «Прокляте місто» розпочав Мирослав Слабошпицький, що вирішив продовжити свою «чорнобильську тему», в ракурсі такої собі «чорнобильської антропології»: «Від фільмів про реконструкцію аварії й передач про самоселів мене вже нудить. Хочу зняти про відчуття, які виникають у зоні»³. Після його вибуття з проекту (виникли проблеми з кіностудією через зйомки в Чорнобильській зоні⁴) в режисерське крісло сів дебютант Віталій Потрух. Чорнобиль в остаточній версії зник, лишилася умовна зона відчуження, що, звичайно, асоціювалася з ним, проте цілком могла «зчитуватися» і в ширшому ключі. Тим більше, що автори (слід віддати їм належне) відмовилися від зайвих спецефектів і фантастичних «декорацій», відзнявши все в реальних локаціях і створивши таким чином ефект «правдивості» оповіді. Вибір такого об'єкта, як «зона відчуження» – образу, знакового для української культури, отже, й свідомості, неминуче мав вивести фільмову історію за межі «просто» фантастичного трилера. Про майбутній соціально-політичний вибух тоді мало що говорило, проте настрої вже витали в повітрі. І кінотвір, у центрі якого постає ідея вибору, а отже – свободи, неминуче буде сприйматися у контексті проблеми «вкраденого майбутнього», себто визначального вибору, зробленого за суспільство не в його інтересах. Викликає певні думки ідея «програмованого» самою людиною прийдешнього, що, до речі, може бути й підтасоване вправними маніпуляторами. Та й сам мотив «наукового дослідження» з відомими наслідками не може не викликати сумних алузій у суспільстві, що десятиліттями ставало жертвою соціальних експериментів (зрештою, вони тривають і сьогодні...)

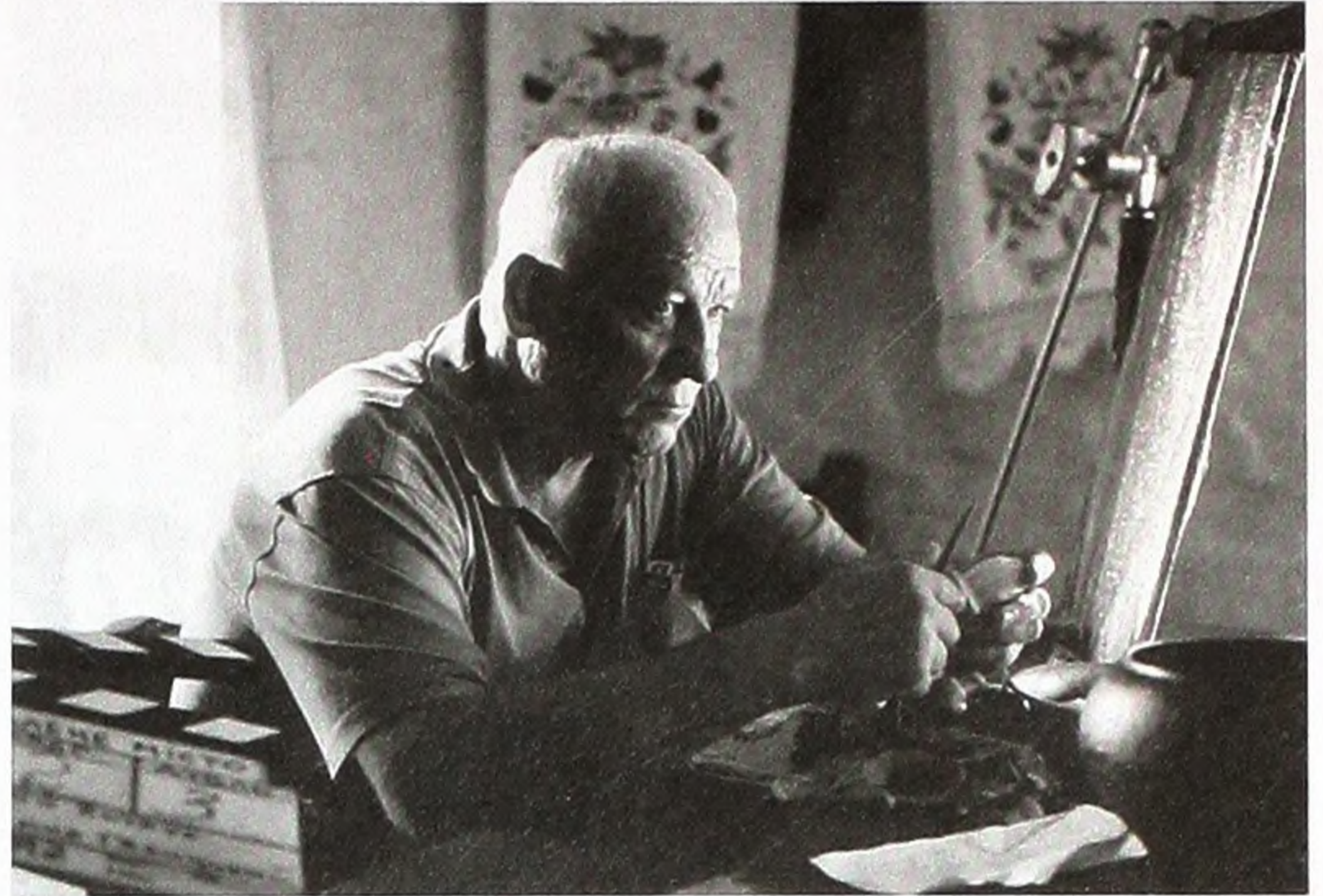
Наскільки зацікавив такий фільм глядача? За перший свій вікенд у прокаті «Загублене місто», в 23 містах на 71 екрані, зібрало 108 тис. грн, посівши в українському бокс-офісі сьоме місце⁵. Результат, звісно, неблизкий (особливо якщо порівняти заробіток із закладеними в бюджет шістьма мільйонами⁶), проте про певний інтерес до вітчизняного жанрового кінопродукту все ж свідчить.

³Столярчук І. Можна очікувати три гучних кіноподії // http://gazeta.ua/ru/articles/events-journal/_mozhna-ochikuvati-tri-guchnih-kinopodiyi/416507?mobile=true

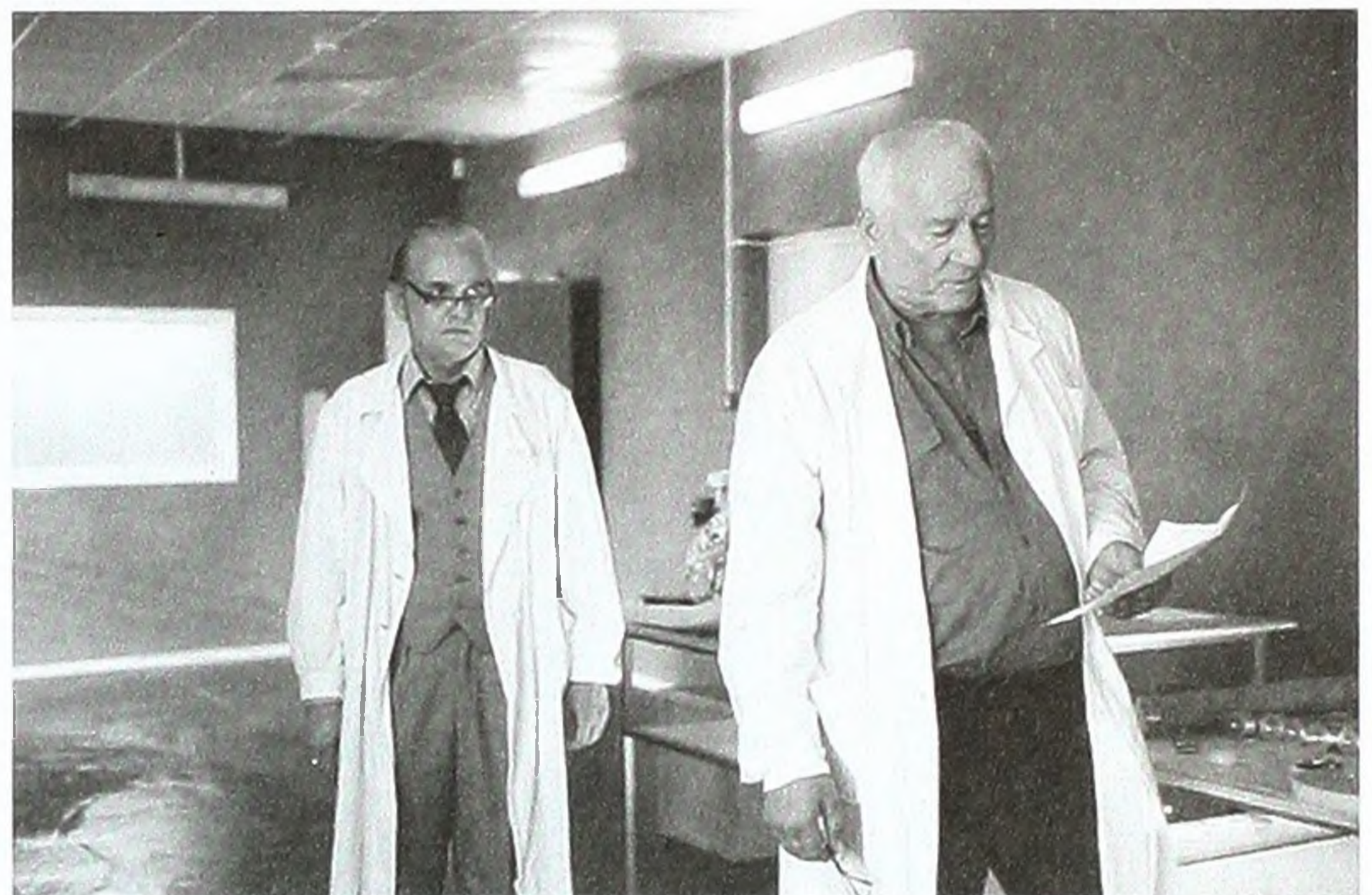
⁴<http://volyn.tabloyid.com/art/vidzavtra-u-lucku-pokazuvatymut-novyy-ukrayinsky-tryler?qt-popular=1>

⁵ http://kino-teatr.ua/uk/main/box_article/article_id/238.phtml

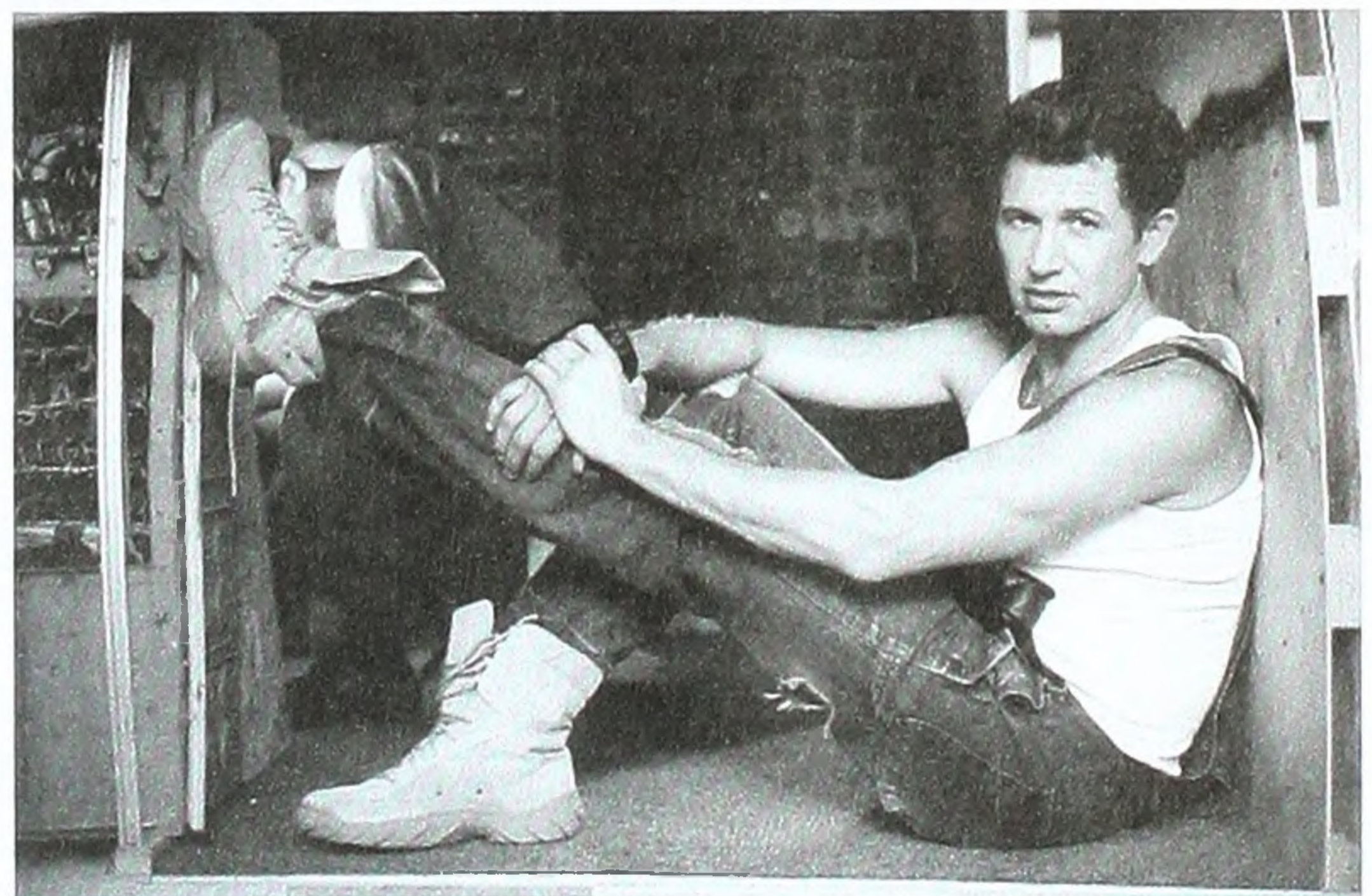
⁶ http://sinua.dergkino.gov.ua/ua/film-ukrainian/show/361/proklyate_misto.html

Сергій Романюк у фільмі «Загублене місто»

Сергій Романюк і Валерій Легін у фільмі «Загублене місто»

Андрій Джеджула у фільмі «Загублене місто»